

Verloren fiets- en wandelkilometers

Hoe de deelscooter verleidt tot stilzitten

Juli 2022

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	3
Analyse verloren kilometers	6
Nederland	6
Amsterdam	7
Assen	8
Den Haag	9
Groningen	10
Rijswijk	11
Rotterdam	12
Conclusie en discussie	13
Bronnen	15

Inleiding

In de afgelopen drie jaar is het aanbod van deelscooters in Nederland explosief gegroeid naar meer dan 12 duizend scooters in tientallen steden en dorpen (Tabel 1). De komst van deze deelscooters heeft een verschuiving veroorzaakt in het gebruik van vervoersmiddelen. Deelscooters worden deels gebruikt als alternatief voor de auto en de privéscooter, maar hoofdzakelijk als alternatief voor het openbaar vervoer, de fiets, of een wandeling.

Idealiter wordt de deelscooter enkel als alternatief gebruikt voor de auto, zodat winst wordt behaald op gebied van duurzaamheid en volksgezondheid. In de praktijk blijkt dit niet het geval.

Niet alleen minder auto's

Deelscooteraanbieders claimen dat hun scooters autogebruik verminderen, wat positief zou zijn voor het milieu, het ruimtebeslag en de verkeersveiligheid.^{i,ii,iii,iv} Uit enquêtes blijkt dat ongeveer 23% van de deelscootergebruikers de scooter gebruikt in plaats van hun auto.^v Maar de meeste mensen gebruiken de deelscooter als alternatief voor de fiets (25%), het openbaar vervoer (33%), of een wandeling (10%). Deze vervoerswijzen zijn gezonder en duurzamer dan de deelscooter.

Fietsen en wandelen

Deelscooters vormen een grote concurrentie voor de fiets en de benenwagen.^{vi,vii,viii,ix} Ze hebben eenzelfde gebruiksgemak en zijn eenvoudig te implementeren in eenzelfde reis. In 2019 werd er gemiddeld 2,3 kilometer per deelscooterrit afgelegd.^x Cijfers van CBS laten zien dat de gemiddelde ritlengte voor fietsers 3,5 kilometer was en voor voetgangers 1,3 kilometer.^{xi} Bij automobilisten was dit 18,3 kilometer.

Fietsen en wandelen is gezonder, duurzamer en maakt de stad leefbaarder dan deelscooters. Het aantal verloren fietskilometers is echter nooit eerder gekwantificeerd: zowel aanbieders van deelscooters als gemeenten rapporteren hier niet over.

In deze studie wordt gebruikgemaakt van evaluaties die zijn uitgevoerd door gemeentes, alsook studies van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid. Daarnaast zijn cijfers gebruikt van het CROW. Het CROW beheert een dashboard met data van deelscooteraanbieders, waar gemeentes kunnen zien hoe deelscooters in hun eigen gemeente worden gebruikt.^{xii} Doordat het CROW data krijgt van alle deelscooteraanbieders, bezit zij de meest uitgebreide dataset over het gebruik van deelscooters in Nederland.

Scootervrij – Hoe de deelscooter verleidt tot stilzitten

Tabel 1. Aantal deelscooters per aanbieder en locatie.

Plaats	GO Sharing	Felyx	Check	Tier	Totaal
Albrandswaard	– ^{xiii}	10 ^{xiv}	–	–	10
Almelo	100 ^{xv}	–	–	–	100
Almere	200 ^{xvi}	–	–	300 ^{xvii}	500
Alphen aan den Rijn	75 ^{xviii}	–	–	–	75
Amersfoort	250 ^{xix}	–	150 ^{xx}	–	400
Amstelveen	–	200 ^{xxi}	Onbekend aantal	–	200
Amsterdam	–	385 ^{xxii}	385 ^{xxiii}	–	770
Apeldoorn	200 ^{xxiv}	–	–	–	200
Assen	150 ^{xxv}	–	–	–	150
Barendrecht	50 ^{xxvi}	20 ^{xxvii}	–	–	70
Beverwijk	50 ^{xxviii}	–	–	–	50
Breda	400 ^{xxix}	–	200 ^{xxx}	–	600
Delft	100 ^{xxxi}	50 ^{xxxii}	–	–	150
Den Bosch	150 ^{xxxiii}	150 ¹²	–	–	300
Den Haag	500 ^{xxxiv}	500 ¹³	350 ¹³	–	1.350
Deventer	100 ^{xxxv}	–	–	–	100
Diemen	–	150 ^{xxxvi}	50 ^{xxxvii}	–	200
Dongen	35 ^{xxxviii}	–	–	–	35
Dordrecht	125 ^{xxxix}	–	–	–	125
Eindhoven	400 ^{xl}	200 ^{xli}	–	–	600
Enschede	150 ^{xlii}	200 ^{xliii}	200 ^{xliv}	–	550
Geldrop	20 ^{xlv}	–	–	–	20
Gilze en Rijen	35 ^{xlvi}	–	–	–	35
Groningen	–	200 ^{xlvii}	200 ^{xlviii}	–	400
Haarlem	100 ^{xlix}	100 ^l	–	–	200
Haarlemmermeer	75 ^{li}	50 ^{lii}	–	–	125

Scootervrij – Hoe de deelscooter verleidt tot stilzitten

Plaats	GO Sharing	Felyx	Check	Tier	Totaal
Hengelo	75 ^{liii}	-	-	-	75
Hilversum	100 ^{liv}	100 ^{lv}	100 ^{lvi}	-	300
Hoek van Holland	25 ^{lvii}	2 ^{lviii}	-	-	27
Krimpen aan den IJssel	35 ^{lix}	-	-	-	35
Lansingerland	30 ^{lx}	15 ^{lxi}	-	-	45
Leeuwarden	125 ^{lxii}	-	200 ^{lxiii}	-	325
Leidschendam- Voorburg	50 ^{lxiv}	Onbekend aantal	-	-	50
Loon op Zand	50 ^{lxv}	-	-	-	50
Maassluis	20 ^{lxvi}	-	-	-	20
Nissewaard	25 ^{lxvii}	50 ^{lxviii}	-	-	75
Oosterhout	Tientallen ^{lxix}	-	-	-	20
Pijnacker-Nootdorp	-	75 ^{lxx}	-	-	75
Ridderkerk	25 ^{lxxi}	-	-	-	25
Rijswijk	25 ^{lxxii}	25 ³⁷	-	-	50
Rotterdam	1000 ^{lxxiii}	1200 ^{lxxiv}	400 ^{lxxv}	-	2600
Schiedam	Tientallen ^{lxxvi}	50 ^{lxxvii}	-	-	70
Tilburg	125 ^{lxxviii}	125 ^{lxxix}	-	-	250
Utrecht	-	-	-	300 ^{lxxx}	300
Vlaardingen	Tientallen ^{lxxxi}	-	-	-	20
Waalwijk	50 ^{lxxxii}	-	-	-	50
Zoetermeer	50 ^{lxxxiii}	-	-	-	50
Zwolle	-	150 ^{lxxxiv}	150 ^{lxxxv}	-	300
Totaal	5.135	4.007	2.385	600	12.127

Analyse verloren kilometers

Diverse overheidsevaluaties geven cijfers over het aantal ritten en kilometers dat op deelscooters wordt gereden. Daarnaast zijn er ook enquêtes uitgevoerd naar het aandeel ritten dat met de fiets of wandelend zou zijn afgelegd indien er geen deelscooter zou zijn geweest. Door dit aandeel te vermenigvuldigen met het aantal kilometers dat op deelscooters werd gereden, kan worden berekend hoeveel fiets- en wandelkilometers er verloren zijn gegaan (Tabel 2). Cijfers zijn beschikbaar op landelijk niveau, alsook op stedelijk niveau voor zes gemeentes: Amsterdam, Assen, Den Haag, Groningen, Rijswijk en Rotterdam.

Nederland

Het aantal fietskilometers dat jaarlijks in Nederland verloren gaat komt uit op 10 miljoen kilometer. Het aantal kilometers dat jaarlijks minder wordt gewandeld komt uit op 4 miljoen kilometer (Tabel 2).

Tabel 2. Aantal fietskilometers dat door deelscooters jaarlijks verloren gaat.

17.520.000 ritten per jaar	Nederland telt momenteel ongeveer 12 duizend deelscooters (Tabel 1). Volgens het CROW maakt elke deelscooter dagelijks gemiddeld vier ritten. ^{lxxiv}
2,3 kilometer per rit	Uit de ritdata van deelscooteraanbieders blijkt dat er in 2019 per rit gemiddeld 2,3 kilometer op een deelscooter werd afgelegd. ^{lxxv}
Een kwart vervangt de fiets	Volgens enquêtes zou ongeveer een kwart van de deelscooter-gebruikers op de fiets reizen, indien deelscooters er niet zouden zijn. ^{lxxvi}
10.074.000 verloren fietskilometers	Aantal ritten x gemiddeld aantal kilometer per rit x aandeel ritten dat de fiets vervangt. $17.520.000 \times 2,3 \times 0,25 = 10.074.000$
10 procent vervangt een wandeling	Volgens enquêtes zou ongeveer 10 procent van de deelscooter-gebruikers de rit te voet hebben afgelegd, indien deelscooters er niet zouden zijn. ^{lxxvii}
4.029.600 verloren wandelkilometers	Aantal ritten x gemiddeld aantal kilometer per rit x aandeel ritten dat de fiets vervangt. $17.520.000 \times 2,3 \times 0,10 = 4.029.600$

Amsterdam

Gemeente Amsterdam evalueerde het deelscootergebruik in de periode augustus 2020 tot juni 2021 (Tabel 3). Ook voerde zij een enquête uit onder inwoners naar de alternatieve vervoerswijzen die inwoners zouden kiezen indien er geen deelscooters zouden zijn. Hieruit bleek dat 31 procent van de deelscootergebruikers de fiets en 7 procent een wandeling als alternatief zou gebruiken (Tabel 3).

Tabel 3. Kerncijfers uit de evaluatie van gemeente Amsterdam.^{lxxxvi}

Aantal ritten per scooter per dag	4,3
Aantal kilometers per rit	4
Aandeel ritten dat de fiets vervangt	31%
Aandeel ritten dat een wandeling vervangt	7%

Op dit moment telt Amsterdam 770 deelscooters (Tabel 1). Door deze scooters wordt er in Amsterdam jaarlijks ongeveer 1,5 miljoen kilometer minder gefietst en 338 duizend kilometer minder gewandeld.

Fiets

$4,3 \text{ ritten per scooter per dag} \times 365 \text{ dagen} \times 770 \text{ scooters} \times 4 \text{ km per rit} \times 0,31 \text{ aandeel dat de fiets vervangt} = 1.498.559 \text{ kilometer minder gefietst.}$

Wandeling

$4,3 \text{ ritten per scooter per dag} \times 365 \text{ dagen} \times 770 \text{ scooters} \times 4 \text{ km per rit} \times 0,07 \text{ aandeel dat een wandeling vervangt} = 338.384 \text{ kilometer minder gewandeld.}$

Assen

Gemeente Assen evalueerde het gebruik van deelscooters in de periode februari – mei 2021 (Tabel 4). Voor het aantal ritten per scooter per dag geeft de gemeente een ruime marge van 2 tot 8. Om een conservatieve schatting te doen, wordt hier uitgegaan van het laagst aantal ritten: 2 ritten per scooter per dag.

Gemeente Assen onderzocht niet welke vervoerswijzen er werden vervangen door de ritten per deelscooter. Uitgaande van de landelijke cijfers, vervangt ongeveer een kwart van de scooterritten een rit per fiets en 10 procent van de ritten een wandeling (Tabel 2).

Tabel 4. Kerncijfers uit de evaluatie van gemeente Assen.^{lxxxvii}

Aantal ritten per scooter per dag	2 tot 8
Aantal kilometers per rit	3

Op dit moment heeft gemeente Assen ongeveer 150 deelscooters (Tabel 1). Door deze scooters wordt er in Assen jaarlijks 82 duizend kilometer minder gefietst en 33 duizend kilometer minder gewandeld.

Fiets

2 ritten per scooter per dag x 365 dagen x 150 scooters x 3 km per rit
 x 0,25 aandeel dat de fiets vervangt = 82.125 kilometer minder gefietst.

Wandeling

2 ritten per scooter per dag x 365 dagen x 150 scooters x 3 km per rit
 x 0,10 aandeel dat een wandeling vervangt = 32.850 kilometer minder gewandeld.

Den Haag

Gemeente Den Haag evalueerde het deelscootergebruik in de periode 1 april 2020 tot 1 april 2021 (Tabel 5).

Tabel 5. Kerncijfers uit de evaluatie van gemeente Den Haag.^{lxxxviii}

Aantal kilometers op alle deelscooters per jaar	3.200.000
Aandeel ritten dat de fiets vervangt	23%
Aandeel ritten dat een wandeling vervangt	10%

Den Haag telt momenteel – alsook ten tijde van de evaluatie – 1.350 deelscooters (Tabel 1). Door de deelscooters in Den Haag wordt er jaarlijks ongeveer 736 duizend kilometer minder gefietst en 320 duizend kilometer minder gewandeld.

Fiets

3.200.000 kilometers per jaar x 0,23 aandeel dat de fiets vervangt
 = 736.000 kilometer minder gefietst.

Wandeling

3.200.000 kilometers per jaar x 0,10 aandeel dat een wandeling vervangt
 = 320.000 kilometer minder gewandeld.

Groningen

Gemeente Groningen evalueerde het deelscootergebruik in de periode juni – september 2020. Voor het aantal ritten per scooter per dag geeft de gemeente een marge van 5 tot 8. Om een conservatieve schatting te doen, wordt hier uitgegaan van het laagst aantal ritten: 5 ritten per scooter per dag.

Tabel 6. Kerncijfers uit de evaluatie van gemeente Groningen.^{lxxxix}

Aantal ritten per scooter per dag	5 tot 8
Aantal kilometers per rit	3
Aandeel ritten dat de fiets vervangt	51%
Aandeel ritten dat een wandeling vervangt	16%

Op dit moment telt Groningen 400 deelscooters (Tabel 1). Door deze scooters wordt er in Groningen jaarlijks ongeveer 1,1 miljoen kilometer minder gefietst en 350 duizend kilometer minder gewandeld.

Fiets

5 ritten per scooter per dag x 365 dagen x 400 scooters x 3 km per rit x 0,51 aandeel dat de fiets vervangt = 1.116.900 kilometer minder gefietst.

Wandeling

5 ritten per scooter per dag x 365 dagen x 400 scooters x 3 km per rit x 0,16 aandeel dat een wandeling vervangt = 350.400 kilometer minder gefietst.

Rijswijk

Gemeente Rijswijk evalueerde het gebruik van deelscooters in de periode oktober 2020 – september 2021 (Tabel 7). Gemeente Rijswijk onderzocht niet welke vervoerswijzen er werden vervangen door de ritten per deelscooter. Uitgaande van de landelijke cijfers, vervangt ongeveer een kwart van de scooterritten een rit per fiets en 10 procent van de ritten een wandeling (Tabel 2).

Tabel 7. Kerncijfers uit de evaluatie van gemeente Rijswijk.^{xc}

Aantal ritten per scooter per dag	2 tot 3
Aantal kilometers per rit	4,5 a 5

Op dit moment heeft gemeente Rijswijk ongeveer 50 deelscooters (Tabel 1). Door deze scooters wordt er jaarlijks 41 duizend kilometer minder gefietst en 16 duizend kilometer minder gewandeld.

Fiets

2 ritten per scooter per dag x 365 dagen x 50 scooters x 4,5 km per rit
x 0,25 aandeel dat de fiets vervangt = 41.063 kilometer minder gefietst.

Wandeling

2 ritten per scooter per dag x 365 dagen x 50 scooters x 4,5 km per rit
x 0,10 aandeel dat een wandeling vervangt = 16.425 kilometer minder gewandeld.

Rotterdam

Gemeente Rotterdam evalueerde het deelscootergebruik in het jaar 2020. Hieruit volgde dat 23 procent van de deelscootergebruikers als alternatief de fiets zou hebben gebruikt (Tabel 8). In haar evaluatie geeft zij echter niet het aantal ritten en kilometer per rit voor deelscooters. Een studie van CE Delft, uitgevoerd in opdracht van Felyx, rapporteert echter het aantal gereden kilometers van de 1200 Felyx deelscooters in Rotterdam (Tabel 8).

Tabel 8. Kerncijfers uit de evaluaties van gemeente Rotterdam^{xci} en Felyx^{xci}.

Aantal kilometers per jaar	4.600.000
Aantal kilometers per scooter per jaar	3.833
Aandeel ritten dat de fiets vervangt	23%
Aandeel ritten dat een wandeling vervangt	10%

Op dit moment heeft gemeente Rotterdam 2600 deelscooters (Tabel 1). Door deze scooters wordt er jaarlijks ongeveer 2,3 miljoen kilometer minder gefietst en 997 duizend kilometer minder gewandeld.

Fiets

3.833 kilometers per jaar x 2600 deelscooters x 0,23 aandeel dat de fiets vervangt
= 2.292.134 kilometer minder gefietst.

Wandeling

3.833 kilometers per jaar x 2600 deelscooters x 0,10 aandeel dat een wandeling vervangt = 996.580 kilometer minder gewandeld.

Conclusie en discussie

Door de komst van de deelscooter wordt er jaarlijks 10 miljoen kilometer minder gefietst en 4 miljoen kilometer minder gewandeld. Daarmee hebben deelscooters een negatieve uitwerking op de volksgezondheid.

Zes Nederlandse steden hebben het scootergebruik geëvalueerd, zodat ook het aantal verloren fiets- en wandelkilometers in deze steden bekend is (Tabel 9). In Rotterdam is deze impact veruit het grootst: er wordt jaarlijks 2,3 miljoen kilometer minder gefietst en bijna een miljoen kilometer minder gewandeld door de komst van de deelscooter. Rotterdam is tevens de stad met de meeste deelscooters (Tabel 1).

Groningen

In de stad Groningen gaan opvallend veel fietskilometers verloren. Gemeente Groningen profileert zich als fietsstad; een stad waarin veel wordt gefietst en waar het gebruik van de fiets wordt gestimuleerd.^{xciii} Deze fietsers blijken in de praktijk verleid te worden door de deelscooter: veel deelscootergebruikers maakten voorheen gebruik van de fiets. Hierdoor wordt in Groningen jaarlijks 1,1 miljoen kilometer minder gefietst.

Felyx en Check hebben een vergunning om tot mei 2023 scooters in gemeente Groningen te plaatsen.^{xciv} Na deze datum evalueert gemeente Groningen of deelscooters hun mooie beloften waarmaken, om aan de hand daarvan te bepalen of en onder welke voorwaarden deelscooters mogen blijven.

Tabel 9. Aantal kilometer dat jaarlijks minder wordt gefietst en gewandeld door deelscooters.

	Fiets	Wandeling
Nederland totaal	10,0 miljoen	4,0 miljoen
Amsterdam	1,5 miljoen	338 duizend
Assen	82 duizend	33 duizend
Den Haag	736 duizend	320 duizend
Groningen	1,1 miljoen	350 duizend
Rijswijk	41 duizend	16 duizend
Rotterdam	2,3 miljoen	997 duizend

Rol gemeente

Gemeentes zijn verantwoordelijk voor de voorschriften van deelmobiliteit. Zij kunnen faciliteiten bieden om het gebruik in goede banen te leiden, of deelscooters helemaal verbieden. Veel wethouders en ambtenaren van gemeentes zijn weinig kritisch over de negatieve impact van deelscooters en nemen de beloftes van deelscooteraanbieders één op één over.^{xcv, xcvi, xcvi, xcvi, xcix}

Als het deelscootergebruik ten koste gaat van fietsen en wandelen – en daarmee de volksgezondheid – dan dragen gemeentes de verantwoordelijkheid om het gebruik van deelscooters tegen te gaan. Vooralnog weert alleen gemeente Leiden actief deelscooters uit haar stad.

Niet duurzaam

Eerder dit jaar besloot de Reclame Code Commissie – naar aanleiding van een klacht van Scootervrij – dat deelscooters niet duurzaam, milieuvriendelijk, of groen mogen worden genoemd.^c De scooters veroorzaken veel vervuiling en kunnen hooguit *duurzamer*, of *minder duurzaam* zijn dan het alternatief waarvoor zij worden gebruikt.

Aan de ene kant wordt er dankzij de deelscooter minder auto gereden (23%), wat milieuwinst oplevert. Aan de andere kant wordt er ook minder gereisd met het openbaar vervoer (33%), de fiets (25%) en de benenwagen (10%), wat een negatieve uitwerking heeft op het milieu. Volgens een onderzoek in opdracht van Felyx zorgt de deelscooter onder de streep voor milieuwinst.^{ci} Maar dit onderzoek vertelt slechts het halve verhaal. Hierin wordt enkel gekeken naar de uitstoot: hoeveel stroom en benzine is er nodig om de voertuigen te laten rijden. Zo werd er niet gekeken naar vervuiling door productie van voertuigen en accu's, of de levensduur van vervoersmiddelen. Van deelscooters is bekend dat zij een kortere levensduur hebben dan voertuigen in privébezit, zodat zij eerder vervangen worden door een nieuwe scooter.

Het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid berekende wél de volledige impact van deelscooters en vergeleek deze met andere vervoersmiddelen.^{cii} Hieruit blijkt dat de milieu-impact van een deelscooter vele malen groter is dan bij fietsen en wandelen. Wanneer een deelscooter een fietsrit of wandeling vervangt, dan is dit een grote achteruitgang voor natuur en milieu.

Aanbieders van deelscooters lijken er geen werk van te maken om ervoor te zorgen dat mensen de auto links laten liggen. Zij zetten met name in op jonge, hoogopgeleide mensen die in stedelijke gebieden wonen: een groep die veel te besteden heeft, maar ook relatief weinig gebruik maakt van de auto. GO Sharing stimuleert mensen zelfs om op hun scooters recreatief rondjes te rijden.^{ciii, civ, cv, cvii} Uit een enquête van gemeente Rotterdam blijkt dat 3 procent van de deelscootergebruikers hun reis niet zou hebben gemaakt, indien er geen deelscooter zou bestaan. Het aantal extra vervoersbewegingen kan op de lange termijn flink toenemen, als gevolg van de verruiming in mobiliteitsopties die de deelscooter biedt.^{cvi}

Bronnen

- ⁱ <https://www.deondernemer.nl/mobiliteit/elektrische-deelscooter-kritiek-verdringt-fiets-go-sharing-felyx~3078437?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- ⁱⁱ <https://felyx.com/nl/nl/over-ons>
- ⁱⁱⁱ <https://ridecheck.app/nl/newsroom/check-draagt-bij-aan-leefbare-steden>
- ^{iv} <https://dutchmobilityinnovations.com/spaces/86/dutch-mobility-innovations/articles/news/30904/elektrische-deelscooter-moet-stad-van-auto-s-verlossen>
- ^v CROW, 2021. *Fietsberaadpublicatie 37: Leidraad gemeentelijk beleid deelmobiliteit*. Online beschikbaar via <https://www.fietsberaad.nl/Kennisbank/Fietsberaadpublicatie-37-Leidraad-gemeentelijk-bel>
- ^{vi} <https://dvhn.nl/groningen/Op-de-scooter-naar-de-hockeyclub-26768597.html>
- ^{vii} <https://www.deondernemer.nl/mobiliteit/elektrische-deelscooter-kritiek-verdringt-fiets-go-sharing-felyx~3078437?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- ^{viii} <https://pointer.kro-ncrv.nl/een-stad-vol-met-deelscooters-moeten-we-dat-willen>
- ^{ix} <https://dvhn.nl/groningen/Deelscooter-oogst-zowel-liefde-als-haat-27732798.html>
- ^x Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, 2020. *Kansrijke verplaatsingen met Mobility-as-a-Service*. Online beschikbaar via <https://www.kimnet.nl/publicaties/rapporten/2020/12/17/kansrijke-verplaatsingen-met-mobility-as-a-service>
- ^{xi} CBS, 2021. Mobiliteitstrend; per rit, vervoerwijzen, reismotief, leeftijd en geslacht. Online beschikbaar via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84755NED/table?ts=1605080891150>
- ^{xii} <https://dashboarddeelmobiliteit.nl/>
- ^{xiii} <https://www.albrandswaard.nl/voorlopig-geen-go-sharing-scooters-meer-in-albrandswaard>
- ^{xiv} <https://raad.albrandswaard.nl/documenten/Memo-Raadsinformatiebrieven/Raadsinformatiebrief-2021-389450-Evaluatie-deelscooters.pdf>
- ^{xv} <https://www.tubantia.nl/almelo/rijdt-heel-almelo-straks-op-de-groene-deelscooter-eerste-honderd-voertuigen-in-gebruik~a92a4653/>
- ^{xvi} <https://www.emerce.nl/nieuws/go-sharing-start-400-elektrische-deelscooters-ebikes-almere>
- ^{xvii} <https://www.duurzaam-ondernemen.nl/tier-lanceert-elektrische-deelfietsen-in-almere/>
- ^{xviii} <https://www.alphens.nl/nieuws/alphen-heeft-vanaf-nu-ook-elektrische-deelscooters.html>
- ^{xix} <https://www.ad.nl/amersfoort/vroem-nog-meer-go-sharing-scooters-in-amersfoort-en-zegaan-ook-nog-eens-sneller-dan-de-huidige~a94f1a6d/>
- ^{xx} <https://ridecheck.app/nl/newsroom/check-live-in-amersfoort>
- ^{xxi} <https://duurzaam-actueel.nl/elektrische-deelscooters-doen-hun-intrede-in-amstelveen/>
- ^{xxii} <https://stadszaken.nl/artikel/4101/zes-steden-reageren-meer-of-minder-deelvervoer>
- ^{xxiii} <https://stadszaken.nl/artikel/4101/zes-steden-reageren-meer-of-minder-deelvervoer>
- ^{xxiv} <https://nl.go-sharing.com/blog/go-sharing-introduceert-elektrische-45km-u-deelscooters-in-apeldoorn/>
- ^{xxv} <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/13621349/assen-velt-over-maand-oordeel-over-groene-golf-aan-deelscooters>
- ^{xxvi} <https://barendrechtsdagblad.nl/Lokaal/geen-extra-deelscooters-in-barendrecht-go-en-felyx-tevreden>
- ^{xxvii} <https://barendrechtsdagblad.nl/Lokaal/geen-extra-deelscooters-in-barendrecht-go-en-felyx-tevreden>
- ^{xxviii} <https://beverwijk.nieuws.nl/nieuws/20210715/go-sharing-start-in-beverwijk/>

Scootervrij – Hoe de deelscooter verleidt tot stilzitten

- ^{xxix} <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3981456/wie-treedt-op-tegen-foutgeparkeerde-deelscooters-de-gemeente-niet-altijd>
- ^{xxx} <https://micromobiliteit.nl/check-scooter/>
- ^{xxxi} <https://indebuurt.nl/delft/nieuws/er-komen-twee-soorten-elektrische-deelscooters-naar-delft~105864/>
- ^{xxxii} <https://felyx.com/nl/nl/delft>
- ^{xxxiii} <https://www.bd.nl/den-bosch-vught/na-elektrische-deelscooters-en-auto-s-gaan-ook-elektrische-deelfietsen-rijden-in-den-bosch~a83c656c/>
- ^{xxxiv} https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/overige_bestuurlijke_stukken/684871?parent_event=780959
- ^{xxxv} <https://www.destentor.nl/deventer/groene-deelscooters-in-deventer-worden-veel-gebruikt-aantal-klachten-valt-heel-erg-mee~aeb0eb90/>
- ^{xxxvi} <https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=diemen&id=c086ab51-ad60-4c6f-be94-161d20fa720c>
- ^{xxxvii} <http://www.diemerkrant.nl/2021/04/11/diemen-krijgt-nog-eens-50-elektrische-deelscooters/>
- ^{xxxviii} <https://dongen.nieuws.nl/nieuws/20211030/elektrische-deelscooters-go-sharing-nu-ook-in-dongen/>
- ^{xxxix} <https://www.bndestem.nl/dordrecht/ritje-maken-met-een-deelscooter-met-oud-en-nieuw-dan-moet-je-net-even-wat-langer-zoeken-dan-normaal~af987502/>
- ^{xl} <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3981456/wie-treedt-op-tegen-foutgeparkeerde-deelscooters-de-gemeente-niet-altijd>
- ^{xli} <https://felyx.com/nl/nl/eindhoven>
- ^{xlii} <https://www.rtvoost.nl/nieuws/333538/honderd-nieuwe-deelscooters-in-enschede-positief-maar-zorgen-over-parkeergedrag>
<https://www.kijkopoostnederland.nl/go-sharing-introduceert-elektrische-45km-u-deelscooters-in-enschede/>
- ^{xliii} <https://www.tubantia.nl/enschede/felyx-dropt-200-nieuwe-deelscooters-in-enschede-mogelijk-volgen-nog-meer-twentse-steden~a2e644a8/>
- ^{xliiv} <https://ridecheck.app/nl/newsroom/check-lanceert-enschede>
- ^{xli v} <https://www.ed.nl/geldrop-mierlo-nuenen/nog-geen-extra-regels-voor-foutparkeren-deelscootertjes-in-geldrop~a4d82bdf/>
- ^{xli vi} <https://www.bndestem.nl/oosterhout/elektrische-deelscooters-nu-ook-in-gilze-en-rijen-maar-het-gaat-niet-altijd-goed~acb5858c/>
- ^{xli vii} <https://stadszaken.nl/artikel/4101/zes-steden-reageren-meer-of-minder-deelvervoer>
- ^{xli viii} <https://stadszaken.nl/artikel/4101/zes-steden-reageren-meer-of-minder-deelvervoer>
- ^{xli x} <https://www.haarlemsweekblad.nl/lokaal/verkeer-en-vervoer/375307/elektrische-deelscooters-go-sharing-nu-ook-in-haarlem>
- ^l <https://gemeentebestuur.haarlem.nl/zoeken/deelscooter/>
- ^{li} <https://regioonline.nl/regio-amsterdam/elektrische-deelscooters-go-sharing/>
- ^{lii} <https://haarlemmermeergemeente.nl/nieuws/nieuwe-aanbieder-deelscooters-in-haarlemmermeer>
- ^{liii} <https://www.rtvoost.nl/nieuws/1323433/mogelijk-binnenkort-meer-deelscooters-in-het-straatbeeld-van-enschede>
- ^{li v} https://www.hilversum.nl/Home/Duurzaam/Duurzaam_vervoer/Elektrische_deelscooters_GO_Sharing
- ^{li v} <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/303902/hilversum-moet-ja-zeggen-tegen-2-andere-aanbieders-300-deelscooters-voor-de-zomer>

- ^{lvi} <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/303902/hilversum-moet-ja-zeggen-tegen-2-andere-aanbieders-300-deelscooters-voor-de-zomer>
- ^{lvii} <https://www.ad.nl/waterweg/groene-deelscooters-keren-terug-in-de-hoek~af3776ca/>
- ^{lviii} <https://www.ad.nl/waterweg/deelscooters-van-felyx-breiden-uit-naar-hoek-van-holland~abc6fef2/>
- ^{lix} <https://www.ad.nl/rotterdam/krimpen-gaat-met-deelscooters-de-files-rond-algerabrug-te-lijf~a8fd9595/>
- ^{lx} <https://lansingerland.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/57222c44-f79d-44c0-be66-e5e34671a930?documentId=4b96406f-0248-4d4b-9a35-627891b3391c>
- ^{lxi} <https://lansingerland.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/57222c44-f79d-44c0-be66-e5e34671a930?documentId=4b96406f-0248-4d4b-9a35-627891b3391c>
- ^{lxii} <https://lc.nl/friesland/leeuwarden/25-nieuwe-deelscooters-in-Leeuwarden-ze-gaan-45-kilometer-per-uur-in-plaats-van-25-27078070.html>
- <https://lc.nl/friesland/leeuwarden/Leeuwarden-wil-overlast-deelscooters-van-GO-Sharing-aanpakken-26128491.html>
- ^{lxiii} <https://lc.nl/friesland/Nieuwe-deelscooters-in-Leeuwarden-bedrijf-Check-wil-er-gaan-concurreren-met-Go-Sharing-27296184.html>
- ^{lxiv} <http://persberichten.deperslijst.com/182398/go-sharing-introduceert-elektrische-deelscooters-in-leidschendam-voorborg.html>
- ^{lxv} <https://www.bd.nl/waalwijk-heusden-e-o/go-sharing-start-in-loon-op-zand-met-50-deelscooters-bij-veel-gebruik-woorden-het-er-mogelijk-100~abfd66a6/>
- ^{lxvi} <https://www.ad.nl/westland/deelscooterbedrijf-wil-ook-westland-en-midden-delfland-in~a2468e2d/>
- ^{lxvii} <https://www.grootnissewaard.nl/nieuws/algemeen/116144/elektrische-deelscooters-van-go-sharing-nu-ook-in-nissewaard>
- ^{lxviii} <https://www.nissewaard.nl/nieuws-1/uitbreiding-aanbod-elektrische-deelscooters-in-nissewaard.htm>
- ^{lxix} <https://oosterhout.nieuws.nl/nieuws/20200721/sinds-vandaag-rijden-er-ook-elektrische-deelscooters-door-oosterhout/>
- ^{lxx} <https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/proef-met-deelscooters/>
- ^{lxxi} <https://ridderkerksdagblad.nl/lokaal/go-sharing-deelscooters-in-ridderkerk-hoe-staat-het-ervoor>
- ^{lxxii} <https://rijswijk.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/7bb368b8-db8c-47d9-ba71-1d1fd26786f3?documentId=ab66fd9d-da77-42a1-bc57-31510bd334fe&agendaltemId=3cdd9aaf-6adb-4457-bbe8-c6411bc7a314>
- ^{lxxiii} <https://www.rtvridderkerk.nl/regionaal/go-sharing-breidt-aanbod-in-rotterdam-uit-naar-1-000-elektrische-deelscooters/>
- ^{lxxiv} <https://cedelft.eu/publications/effect-of-shared-electric-mopeds-on-co2-emissions/>
- ^{lxxv} <https://indebuurt.nl/rotterdam/nieuws/verkeer/check-verdubbelt-het-aantal-deelscooters-in-rotterdam-nu-hoef-je-nog-minder-ver-te-lopen~143305/>
- ^{lxxvi} <https://scooterexpress.nl/go-sharing-deelscooters-vanaf-deze-week-ook-in-vlaardingen-en-schiedam/>
- ^{lxxvii} <https://dashboarddeelmobiliteit.nl/>
- ^{lxxviii} <https://nos.nl/artikel/2432155-tilburg-legt-deelscooters-aan-banden-na-1000-klachten-in-een-jaar>
- ^{lxxix} <https://nos.nl/artikel/2432155-tilburg-legt-deelscooters-aan-banden-na-1000-klachten-in-een-jaar>
- ^{lxxx} <https://utrecht.nieuws.nl/stadsnieuws/79681/tier-lanceert-elektrische-deelfietsen-en-deelscooters-in-utrecht/>

- ^{lxxxi} <https://scooterxpress.nl/go-sharing-deelscooters-vanaf-deze-week-ook-in-vlaardingen-en-schiedam/>
- ^{lxxxii} <https://www.bd.nl/waalwijk-heusden-e-o/waalwijk-verwelkomt-de-elektrische-deelscooter-go-sharing-plaatst-50-e-scooters~a3bf36b10/>
- ^{lxxxiii} <https://indebuurt.nl/zoetermeer/nieuws/de-eerste-elektrische-deelscooters-rijden-vanaf-nu-door-zoetermeer-hier-vind-je-ze~104663/>
- ^{lxxxiv} <https://indebuurt.nl/zwolle/nieuws/felyx-en-check-bieden-vanaf-nu-zon-300-deelscooters-aan-in-zwolle-en-dit-zijn-de-regels~216550/>
- ^{lxxxv} <https://indebuurt.nl/zwolle/nieuws/felyx-en-check-bieden-vanaf-nu-zon-300-deelscooters-aan-in-zwolle-en-dit-zijn-de-regels~216550/>
- ^{lxxxvi} Gemeente Amsterdam, 2021. Tussentijdse rapportage. *Deelvervoer in Amsterdam: deelscooter en deelauto*. Online beschikbaar via <https://docplayer.nl/221773234-Tussentijdse-rapportage-deelvervoer-in-amsterdam-deelscooter-en-deelauto.html>
- ^{lxxxvii} Gemeente Assen, 2021. *Brief B&W - Elektrische deelscooters Go Sharing*. Online beschikbaar via <https://assen.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/12ff0bf4-f2f3-4997-a92d-0dee306e2632?documentId=3b22797f-dc14-4fc0-9092-fc0f06f32997>
- ^{lxxxviii} Gemeente Den Haag, 2021. Jaarrapportage deelfietsen en deelscooters (tweewielers) Den Haag. Online beschikbaar via https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/overige_bestuurlijke_stukken/684871?parent_event=780959
- ^{lxxxix} Gemeente Groningen, 2020. *Evaluatie proef met deelscooters in Groningen*. Online beschikbaar via <https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Collegebrieven/Evaluatie-proef-met-deelscooters-in-Groningen>
- ^{xc} Gemeente Rijswijk, 2020. *Evaluatie pilot deelscooters – Rijswijk*. Online beschikbaar via <https://rijswijk.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/7bb368b8-db8c-47d9-ba71-1d1fd26786f3?documentId=ab66fd9d-da77-42a1-bc57-31510bd334fe&agendaltemId=3cdd9aaf-6adb-4457-bbe8-c6411bc7a314>
- ^{xci} Gemeente Rotterdam, 2021. *Deeltweewielers in Rotterdam, jaarrapportage 2020*. Online beschikbaar via <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/deelvervoer/Jaarrapportage-deeltweewielers-Rotterdam-2020.pdf>
- ^{xcii} CE Delft, 2022. *Effect of shared electric mopeds on CO2 emissions*. Online beschikbaar via <https://cedelft.eu/publications/effect-of-shared-electric-mopeds-on-co2-emissions/>
- ^{xciii} <https://www.groningenfietsstad.nl/>
- ^{xciv} <https://groningengemeente.partijvoordedieren.nl/vragen/mondelinge-vragen-over-servicegebied-deelscooters>
- ^{xcv} <https://www.wassenaar.nl/gemeente-wassenaar-ondertekent-samenwerking-met-felyx/>
- ^{xcvi} <https://www.destentor.nl/zwolle/150-go-sharing-scooters-verdwijnen-uit-straatbeeld-van-zwolle-maar-er-komen-300-andere-voor-terug~addee0ac/>
- ^{xcvii} <https://stadszaken.nl/artikel/2926/elektrische-deelscooter-zegen-of-last>
- ^{xcviii} <https://www.alphens.nl/nieuws/waar-in-alphen-kun-je-de-elektrische-deelscooters-vinden.html>
- ^{xcix} <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/284916/eerste-stap-naar-autoluw-centrum-honderd-deelscooters-voor-hilversum>
- ^c <https://www.scootervrij.nl/2022/02/04/reclamewaakhond-scooters-go-sharing-en-felyx-niet-duurzaam/>
- ^{ci} CE Delft, 2022. *Effect of shared electric mopeds on CO2 emissions*. Online beschikbaar via <https://cedelft.eu/publications/effect-of-shared-electric-mopeds-on-co2-emissions/>
- ^{cii} Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, 2021. *Op weg met LEV, de rol van lichte elektrische voertuigen in het mobiliteitssysteem*. Online beschikbaar via

https://www.kimnet.nl/binaries/kimnet/documenten/publicaties/2021/07/09/op-weg-met-lev-de-rol-van-lichte-elektrische-voertuigen-in-het-mobiliteitssysteem/Rapport+Op+weg+met+LEV.pdfA_def.pdf

^{ciii} <https://nl.go-sharing.com/blog/go-local-brabant/>

^{civ} <https://nl.go-sharing.com/blog/go-local-midden-nederland/>

^{cv} <https://nl.go-sharing.com/blog/go-local-noord-nederland/>

^{cvi} <https://nl.go-sharing.com/blog/go-local-west-nederland/>

^{cvii} <https://nl.go-sharing.com/blog/go-local-rotterdam/>

^{cviii} <https://nl.wikipedia.org/wiki/BREVER-wet>